

Dorgáljon még sokáig!

A nyolcvanéves Veres András köszöntése

Veres András nyolcvanéves lett, bár ez szerencsére nem látszik rajta. Gazdag életművén viszont látszik. Érdemi méltatására nincs is itt hely, legfeljebb címszavakra futja. Irodalomtörténeti pályájának súlypontjai a Kosztolányi-, és a József Attila-életmű értelmezése, monográfusként, kritikai kiadások szerkesztőjeként ezeken a tájakon tudása kimeríthetetlen, de irigylésre méltóan jártas általában véve az utóbbi két század magyar irodalmában. Szociológiai érdeklődésével és sokfelé nyitott ízlésével függhet össze, hogy a populárisabb regiszter is komolyan érdekli, például Rejtő- és Molnár Ferenc-tanulmányai felfedező erejűek. Rövid, de kiváló monográfiában mutatta ki, hogy Lukács Györgynek van irodalomszociológiája. Ezen Lukács is bizonyára meglepődne, de vélhetőleg nem merne Veresnek ellentmondani. Világnézeti tágasságát, befogadóképességét jelzi, hogy nemcsak Lukácsról vagy a Lukács-iskola tagjairól írt értő tanulmányokat, de például Szabó Dezsőről is. Különösen tanulságosak azok a visszaemlékező elemeket sem nélkülöző írásai, amelyek a Kádár-korszak irodalmához, értelmiség- vagy szakmatörténetéhez szólnak hozzá. „Nem semmi, öregem”, mondhatnánk az ő szavaival már erre is, de tegyük még hozzá gazdag szerkesztői munkásságát, például a *Literatúrában*, amelyet 17 éven keresztül irányított, vagy a *Magyar irodalom történeteiben*, amelynek Szegedy-Maszák Mihály mellett társszerkesztője volt.

Legendás csapat tagjaként indult, az MTA Irodalomtudományi Intézetébe kerülve Németh G. Béla doktori képzésnek beillő Arany-szemináriumán edződött, amiből kinőtt az „okos fiúk”-ként is emlegetett „Szövegmagyarázó műhely”. Félelmetes agytröszt lehettek ők a szakmában. Bojtár Endrével, Bonyhai Gáborral, Horváth Ivánnal, Szegedy-Maszák Mihállyal, Zemplényi Ferencsel, a hamarosan csatlakozó Szörényi Lászlóval, és a később „bevett” fiatalabbakkal, Ács Pállal, Bezeczy Gáborral, Kálmán C. Györggyel. Mint valami „aranycsapat”. Ebből a körből kerültek ki (Ritoók Zsigmonddal kiegészülve) a híres reformtankönyvek szerzői a hetvenes-nyolcvanas évek fordulóján, amelyek jelentős szemléletváltást hoztak az irodalomoktatásban.

Ritka, hogy egy kutató ennyire szenvedélyes és racionális legyen egyszerre. Például szenvedélyesen szeret kedvenc szerzőiről, kedves barátairól, kollégáiról írni, ugyanakkor szóvá teszi gyengeségeiket is. Ez civilben is jellemző rá, egyenessége közismert. A szemedbe mondja a bírálatát, de abban is biztos lehetsz, hogy semmi olyat nem mond majd a hátad mögött, amit ne mondott volna a szemedbe. Barátként és ellenségként egyaránt megbízható.

Veres András a legjobb „terheléses teszt” a mi szakmánkban. Mit értek ezen? Mielőtt a mérnökök átadnak egy hidat, még ráküldenek néhány tucat homokkal megpakolt kamiont, hátha a súlyuktól leszakad. A hídmérnök, akárhányszor átszámolta is a fesztáv, a talajszilárdság, a szélerősség adatait, az összes kis változót, semmi mástól nem nyugszik meg, csak ettől. Úgyhogy, ha fiatal kutatóként bármilyen elméleted, hipotézised van, olvastasd el Veressel, hívd el őt a vitádra, kérd fel hozzászólónak, opponensnek. Szó se róla, nem lesz kellemes.

A pálma sem feltétlenül élvezi, amikor teher alatt van. Viszont állítólag ilyenkor nő. A hídmérnökök sem élvezik, amikor a harminc soktonnás teherautó felmászik a hídra. Izzadnak, vacognak, a sírás kerülgeti őket, a pokolba kívánják az egészet. Viszont ha a hídjuk túlélte, akkor rettentő büszkék, mert tudják, hogy jöhet csúcsforgalom, tomboló szél, földrengés, a hídnak az már meg se fog kottyanni. Ha túlélted Veres bírálatát, akkor te is úgy érzed, hogy téged már nem érhet baj, csak jóízűt nevetsz, ha például a vitáról hazafelé bicskás huligánok törnek rád egy sikátorban.

A szakma iránti szenvedélye lenyűgöző, és ezen a téren semmit nem változott abban a harminc évben, amióta ismerem. Kívánom, hogy legyen még jelen sokáig a rendezvényeken, teszteljen minket, és dorgáljon meg, ha szükségét látja. Mert akkor nem érhet minket baj. Mert az objektivitást, a racionalitást, a szakmai színvonalat megkövetelő szenvedélyére igenis nagy szükség van. Veres Andrásból több is kellene az irodalomtudománynak. Nem *sokkal* több persze, azért túlzásba sem szeretnék esni.

Szolláth Dávid